

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetés pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Szent Pál apostol tana a megszentelő malasztról.

(Folytatás.)

Opposita iuxta se posita magis elucescunt — tartja a közmondás s igazságát bizonyítja a tapasztalat mindenhol! Szt. Pál, ki soha nem lankadó lelkesülés, soha nem csüggedő bátorság, hatalmas, lángoló zenith-je alatt hirdeté azt, kit damaskusi útjában látott, tanításaiban, levelében nem hagyhatta figyelmen kívül mindazon véleményeket és nézeteket, melyeket az akkori népek vallási tekintetben érvényesíteni kívántak, de a melyek egyszersmind az isteni mester tanával szemben sok ferdeséget foglaltak magukban. Leveleinek — ugyanis — beltartalma elárulja a polemikus irányt, melylyel a tana ellen támadt hamis tanítókat s ezzel kapcsolatban a tanokat is tönkre tenni igyekszik. Ezekből tudjuk meg egyttal — habár kevesek is ezen helyek, — hogy kik voltak szt. Pálnak ellenei a megigazulás tanát illetőleg s így kikre kellett neki e tan előadásában tekintettel lennie.

A nem keresztény zsidók, (iudaei) kik szorosán ragaszkodtak a régi hagyományokhoz; és a keresztény zsidók, (iudaizantes) kik a keresztény hitet elfogadták ugyan, de a mózesi törvényt is érvényben kívánták tartani; . . . e két felekezet volt az, melyek ellen az apostolnak küzdeni kellett. Ezek elseje ugyanis állítja, hogy a megigazulás rendjében csak is a cselekedetek bírnak érvénnyel, a hit pedig felesleges. Az utóbbiak pedig a Krisztusbani hitnek is tulajdonítanak némi erőt (hatályt) a megigazulás folyamatában.

Szt. Pál az igaz mindkettőjük ellen ugyanazon fegyverrel harcol, s így a két tan közti különbséget

megtenni nagyon nehéz; azonban több helyéből 1) kitűnik, hogy ama tételt, miként a törvény cselekedetei a hittel együtt eszközlik a megigazulást, nem helyesli, mert következményeiben amaz elsőkkeli rokonságát átlátja.

Mindketten hiába valóvá tették tehát a hitet és a kegyelmet megvetették, habár a keresztény zsidók nem is oly egyenesen és határozottan mint a nem keresztény zsidók. Itt még megjegyezhetjük azt is, hogy ők a cselekedeteknek mint a megigazulás okának oly oksági erőt tulajdonítottak, a mely egyenesen maga eszközli a megigazulást, tehát »vim causae formalis« sőt még egy más erőt is vim obiecti, — t. i. a mely eszközli, hogy a cselekedetek nemcsak az emberek előtt, hanem az Isten előtt, Istennél is igazak lennének, tartatnának, s ez is »tartozásból nem kegyelemből«. 2)

Szt. Pálnak tehát a megigazulás tanának előadásakor ezek ellen kellett minden törekvését irányoznia s a hamis elvekkel szemben a kinyilatkoztatott igaz tétéleket felállítania. Ő belátta, hogy ha a zsidók nézetei jutnak érvényre, akkor az »Isten igazságának«, melyet a rómaiakhoz irt levélben 3) említ, helye nincs, hanem csakis törvény — test szerinti igazságról lehet szó. Ezért kiált fel ő mintegy bánkodva: »Bizonyoságot teszek felőlük, hogy van buzgóságuk Istenhez, de nem az ismeret szerint. Mert nem ismervén az Isten igazságát és a magokét akaráván érvényesíteni, nem vetették alá magukat Isten igazságának«. 4) Ő tudta, hogy, ha ama nézetek helyesek volnának, sem a zsidók, sem a pogányok nem jutnának igazsághoz, tehát az isteni dologrend —

1) Rom 4, 14. V. ö. Gal. 2, 21. 5. 4.)

2) Rom. 4, 4 —

3) 1, 17. 4, 21. 22. 10, 3. —

4) Rom. 10, 2, 3. —

oconomia — igen szűk korlátok közé lenne szorítva. Ezért ama szavak ellenébe, melyeket a zsidók a pogányok szemére vetni igyekeztek: »hogyha körül nem metélkedtek Mózes törvénye szerint, nem üdvözölhettek«, ⁵⁾ határozottan kimondá: »ha körülmetélkedtek, Krisztus nektek mit sem használ«. ⁶⁾ Szóval szt. Pálnak küzdenie kellett mind a nem keresztény zsidók, mind pedig a keresztény zsidók ellen és »id agere oportuisse — miként Wieser mondja ⁷⁾ — ut ex una parte monautarkian aut homautarkian operum, et ex altera anautarkian aut homautarkian fidei acriter impugnaret«. Ha mindezekre különös figyelmet fordítunk s tekintettel vagyunk az apostol helyzetére, melyet ama tanokkal szemben elfoglalnia kellett, a fent elősorolt tételek látszólagos ellenkezése azonnal eloszlik, sőt ha egymással helyesen egybevetjük, egyik a másikat világosítja meg, egymást kölcsönösen kiegészítik és meghatározzák.

Ha komoly vizsgálat alá vesszük ugyanis ama helyeket, az eredményt a következőkben állíthatjuk egybe:

1) Szt. Pál az Isten előtti megigazulást eszközölő erőt, nemcsak a hitnek, hanem a remény, szeretet — sőt még a cselekedeteknek is tulajdonít.

Ő nemcsak azt mondja, hogy hit által igazul meg az ember, ⁸⁾ hanem azt is: »Reménység ellen, remény által hitt . . . azért tulajdonított neki igazságul«. ⁹⁾ Ezekon kívül állítja, hogy ki az Istent szereti az megismertetett tőle ¹⁰⁾ vagy még erősebben, ha szeretetem nincs, semmi vagyok. ¹¹⁾ És végül tanítja hogy a törvény cselekvői igazulnak meg Istennél. ¹²⁾ Tehát világos, hogy az apostol a hiten kívül a reménynek, ugyszintén a szeretetnek, — sőt még a cselekedeteknek is csaknem ugyanazon kifejezésekkel tulajdonít megigazulást eszközölő erőt az Istennél; de kitűnik ebből egyttal az is, hogy a megigazulásnak több oka van, melyek igazságot alakilag eszközölnek s egyttal a beszámítandó igazságnak tárgyát képezik. ¹³⁾

2) Vannak helyek, melyek nemcsak a cselekedetek, hanem még a hitnek sem tulajdonítanak megigazulást eszközölő erőt, a mint a fent idézett helyek

is bizonyítják. Ezek implicite a reményre is vonatkoznak. Azonban a szeretetről sehol sem fordul elő oly hely, mely annak hatályát tagadná, sőt inkább mindig szükségességét hirdeti az apostol és pedig nem csak határozottan, hanem kizárólagosan oly értelemben, hogy nélküle semmik vagyunk és mitsem használhatunk magunknak ¹⁴⁾ Ennek okát Wieser »in conditione adversariorum — találja, — kik mint tovább folytatja: — agnita caritatis necessitate absoluta, solam fidei necessitatem aut simpliciter negabant, aut perperam aestimabant«. ¹⁵⁾ Mig más helyen . . . ha cselekedet hit- és szeretettel párosul igazságot szerez ¹⁶⁾ úgy szintén a hit is szeretet által ¹⁷⁾ s ezért mondja az apostol oly nyomatékosan, hogy a hit, remény és szeretet közül legnagyobb a szeretet, ¹⁸⁾ habár utolsó helyen van is említve,

Ezekből következik, hogy az igazság állapotának elnyerésére legalább is a hit, remény és szeretet megkívántatik, mert ezeknek egyike sem képes azt önmagától eszközölni. Tehát egyttesen (in solidum), mert csakis így birnak megigazulást eszközölő erővel.

Az ember ekként az apostol tana szerint, hit által nem igazul meg, hanem csak azon feltétel alatt, ha a hit, remény és szeretettel van összekötve.

3. Tanítja, hogy megigazulás van hit által „cselekedetek nélkül“ ¹⁹⁾ és munkálkodó hit által. ²⁰⁾ Itt tekintettel volt elleneire, kik a törvény teljesítésétől tették függővé a megigazulást. Ezek ellenében állítja, hogy a törvény megigazulást nem nyújt, ezt a hit eszközli a mózesi törvény minden cselekedete nélkül, de a melynek egyttal mint Isten által belénk öntött tehetéknek munkálkodnia kell szeretet által, mert ellenkezőleg nem hogy megigazulást eszközölne, hanem maga is elvesz. Azért szerinte nem csak a cselekedetek nélküli hit, hanem a munkálkodó is, „Isten parancsainak megtartása szükséges az üdvösségre“ ²¹⁾. Mindkettőnek pedig a szükségessége olyan, hogy az első (hit) nélkül nincs igazság, a második nélkül pedig nincs üdvösség, mivel ő mondja: szívvel hiszünk az igazságra, szájjal pedig vallást teszünk az üdvösségre. De ebből,

5) Apost. csel. 15, 1. —

6) Gal. 5, 2. —

7) „Doctrina S. Pauli de gratia sanct.“ 22 l. —

8) Rom. 3, 28. —

9) Rom. 4, 18. 22. —

10) Kor. 1 L. 8, 3. —

11) Kor. 1 L. 13, 2. —

12) Rom. 2, 13. —

13) V. ö. Wieser 1. m. 45 l.

14) Kor. 1 L. 13, 1 sko. —

15) i. m. 43. l. —

16) Gal. 2, 16. 5, 6. —

17) u. o. —

18) Kor. 1 L. 13, 13. —

19) Rom. 3, 28. —

20) Gal. 5, 6. —

21) Rom. 2, 6. 13. — 10. — Kor. 1 L. 7, 19. Kor. 2 L. 5, 10. 9, 6. Gal. 6, 6 sko. Efesz. 6. 8. Fil. 2, 18. —

miután nála az „igazság“ és „üdv“ viszonyos fogalmak, mi sem következik más, mint a mit már említettünk, hogy t. i. a hitnek munkálkodónak kell lenni, ha az általa szerzett igazságot elveszteni nem akarjuk.

Ezek után világos, hogy midőn az apostol azt mondja, hogy az ember hit által igazul meg cselekedetek nélkül, nem a tényleges megigazulást érti, hanem csakis azon „habitus“-t, melynek segítségével az ember ahoz eljuthat, vagy is hogy kétféle megigazulás van: habitualis és actualis; amaz a theologusok első, ezt pedig második megigazulásnak nevezik. Az apostol tehát amaz első állapotot jelzi az emberben, midőn a hit, remény és szeretet általi megigazulásról beszél a cselekedetekkel szemben, míg ellenkezőleg: a törvény cselekvői igazak Istennél ²²⁾ a szeretet által munkálkodó hit valami, ²³⁾ stb. kifejezéseivel ez utóbbit ügyebszik elének állítani, s így mind a kettő szükséges az üdvösségre, azon különbséggel, hogy a hit először, és általa azután a cselekedetek, mert ezek az igazságnak okát és tárgyát nem képezik önmaguktól, hanem csak is a hit által, míg ellenben a hit ezt elsőrendben és önmaga által teszi. Ezért kiált fel: a törvény cselekedeteiből egy ember sem igazul meg ²⁴⁾, vagy máshol: állítjuk hogy az ember hit által igazul meg a törvény cselekedete nélkül. ²⁵⁾

4. És végül tanítja, hogy a hitnek ezen igazsága mely reményen ²⁶⁾ szeretett által munkálkodik ²⁷⁾ nemcsak Isten előtt, Istennél igazság, hanem Istennek igazsága, és pedig azért, mert mind a hit (Rom. 4, 4. 16. Ef. 2, 8.) mind a remény és szeretet (Kor. I L. 13. 13. v. ö 14, 1) Istennek ajándéka.

Mindezekből világos, hogy az apostol, midőn a hitet emeli ki a cselekedetek mellőzésével vagy midőn a cselekedeteket amannak elhagyásával mindig ellenfeleinek tanát tartja szem előtt, s hogy ekként tételei ellenmondást nem foglalnak magukban, sőt kellően megfigyelve egymást egészítik ki s együttesen adják az ő tanát, mely — hogy Wieser szavaival éljek — nem más mint „iustitiam non solum extrinsecus sed intrinsecus supernaturalem, eamque primitus habitualem et derivato etiam actuaalem, utramque tamen necessariam ad salutem“. ²⁸⁾

(Folytatás köv.)

Az egháztámadtatásai között.

Egyháztörténelmi karczolatok és elmékedések.

(Vége.)

És a legujabb kor is ne tudna feltüntetni egyházelleséseket. Oh igen. Ezek; mint az eredeti bűn emberről emberre — úgy jönnek át egyik időből a másikba; mert tulajdonkép csak a test változik — az örögi szellem mindig ugyanaz. Ha ezt nem állítanám, megczáfolna az egységes Olaszország első királya Viktor Manó szelleme, meg Blanquié s élő példáikkal sujtaná agyon a szerzetes- és egyház üldöző Gambettismus, Rochefort- és Michel Lujzáival; továbbá Bismarck egyházelleses politikája, zsarnok törvényei, melyek megfosztották a hívőket papjaiktól, bebörtönözték püspökeiket s általok a nép még attól is meg lett fosztva, hogy midőn vallásos érzülete vagy az egyház parancsai misehallgatást és szentségekhez járulást kívánnának — ezeket nem teljesítheti. S mindezek daczára mit tesz a catholicismus? Talán keservében megtagadja az egyház fényes multját s önmegadólag gyáván hódol a durva erőszaknak? Nem. Van neki egy hatalmas fegyvere: a türelem, a szenvedések békés türeése; hisz az egyház nem állhat mestere felett, ki annyit szenvedett, s épen ezért mint egy kitűnő katolikus író is állítja: „hogy a töviskoszoruzott Megváltónak hite az egyházban a szenvedés, viszontagság, üldözés, nyomor és áldozat vallása legyen: ez természetes“, és tán szükséges is, mert Hahn szerint, „minél jobban közeledünk a Kalvaria hegyéhez, annál közelebb állunk a feltámadáshoz“. E keresztény türelem nyilatkozhatott Windhorszt ezen szavaiból is: „mi akkor is kitartók leszünk, ha az ángolokéhoz hasonló viszonyok következnek be, sőt ha az irek sorsa nehezedik is ránk.“ (Magyar Államf. é. 25 sz.) Vagyis az egyház bizva Abban, ki mondá: veletek vagyok a világ végéig — és a pokol kapui erőt nem vesznek rajta — nem fél a szenvedések, viszontagságok és a megtámadtatások között sem.

Azért, ha ezek daczára is nem nyugszik az ellenséges ember, hanem a jó mag közé konkolyt hint, hogy felnővén nyomja el a finomabb hajtványokat: talán e miatt az Ur, mint hajdon választott népe ellenségeit, Adonisedeket és társait égből leguruló kövekkel fogja letiporni? Nem. Ő erőt ad az igazokra és gonoszokra; Ő bevárja az aratás nagy napját, midőn buza és konkoly kiválasztatva, a csürbe gyűjtetik, ez pedig tűzbe vetetik. Különbön is ha a bűn miatt vannak konkoly lelkű emberek; ha részesül az egyház ellenségei és az eretnekek által szenvedések- s megtámadtatásokban: mindezek azonban az isteni gondviselés bölcs végzése folytán csak javára voltak és váltak. Ezek által edződött ereiben és tisztult a rajta rágódó fekélyektől. Az igaz, ha bűn nem volna, ha a pokoli gonoszság folytonosan nem lesködnék kigyómódra az egyház sarkai ellen: ekkor szent, ekkor paradicsomi lenne az egyháznak s minden tagjának élete. Ekkor nem lennének testvérgyilkolóKainok; szelidség és ártatlanság uralkodnék.

22) Rom. 2, 13. —

23) Gal. 5, 6. V. ö. kor. I L. 7, 19. —

24) Rom. 3, 20. Gal. 2, 16. —

25) Rom. 3, 28. —

26) Rom. 4, 18. —

27) Gal. 5, 6. —

28) i. m. 50 l. —

mindenkinek, mint Józsefnek szívében; nem lennének templomrabló Ofni- és Fineeszek; üresek lennének a a börtönök, telvék a templomok és az Ég és a föld a legszebb harmoniában összeolvadna, szüntelen e dal zenéje töltene be az aethert: dicsőség mennyben az Istennek, békesség földön a jóakaratu embereknek. Azonban, mert Krisztus mellett mindig ott van az Antikrisztus is; mivel a szelíd angyal mellett ott olájkodik az ördög is: úgy az igazság mellett megvan folytonosan a gaszág; Isten földi országa mellett ott az ördög fabrikája is, melyben kovácsolt és gyártott fegyverekkel könnyen legyőzetnek, kik nem erősek a hitben, Isten iránti szeretetben, vagy éppen az erkölcstelenség fővényes talaján állanak: s azért elpártolva az egyháztól, vagy hülsen levén iránta: e szerető édes anyát sok szenvedésekkel s támadásokkal illetik. Az egyház pedig csak tür, és küzdve folytatja az emberiség üdvéért és Isten dicsőségére munkásságát.

Már most összefoglalva és átgondolva miket az egyháztól — tekintve támadtatásait és szenvedéseit — összejegyeztem: lehetetlen nem bámulnom az erőt, mely őt annyi megpróbáltatás daczára is összetartja. Önkénytelen elismerem ez erő isteni voltát, s azért felkiáltok: *Digitus Dei est hic.* (Moz. II. 8. 19.) Szivesen idézem ezért Dánielik e szavait is: „e nagy, a legtávolabb öskorban megkezdett, s századokon keresztül annyi különböző emberektől részben öntudatlanul, részben akaratjok ellenére folytatott, s végre a hatalmasok, papok és bölcsek legmegfeszitettebb ellenállásának daczára is oly kiterjedésben létesített műnek — miszerint új ég és föld támadna, minden állistenek feledékenységre mennének, az isteni tiszteletnek egészen más tárgya és egészen új erkölcsiélet hozatnék be, s a bálványozóvilág az egy igaz Istent imádó világra változnék által — egy ily tartós, ezer éves szakokon keresztül szétnyuló, annyira terjedelmes és mégis minden főrészeiben egyetlen végcélra összpontosult műnek: egészben egy mindenható és mindentudó teremő és kormányzó Isten különös intézményének kell lennie“. (Tört. szel. 13-ik l.) S éppen ezért ezen intézmény olyan erős, hogy minden viszontagságok, szenvedések s megtámadtatások daczára is a pokol kapui erőt nem vehetnek rajta; mert ha az Isten vele van nem árthat senki és semmi neki: már pedig Isten vele van, hiszen isteni ígélet ez: „Én veletek vagyok a világ végezetéig.“

Kovács Gyárfás.

A s.-körös-pataki r. kath. plébánia története.

Visszaállításának százados évfordulója
alkalmából közli Király János.

(Folyt. köv.)

A lelkészüket jóval előbb nélkülöző, most pedig diszes templomuk-, plébániájuktól az ide tartozó birtokkal együtt megfosztott mindenestre csekély számú hívőkre a legszomorubb megpróbáltatás napjai követ-

keztek, mi rájuk nézve annál fájdalmasabb va la. mert nem csak sz. vallásunk legmagasztosabb kultusában a szentmisében nem részesülhettek; hanem még kath. papot, kitől a vallás vigasztaló ígét hallhatták volna — sem láthattak. Nem, mert 1568-tól e vidéken, elkezdve Torjától egész Gyulafehérvárig, a kath. papnak magát még mutatni sem volt szabad. De a protestantismus e dulásai s megsemmisítéssel fenyegető elnyomásai közepett az isteni gondviselés, melynek áldásából a mustármag a népek millióit árnya alá fogadó terebélyes fává nőtte ki magát e kicsiny nyájról nem feledkezett meg, hanem a haza, a király, a trón, a vallás és a valódi humanismus érdekében annyi méltó érdemekkel diszeskedő gróf Kálnokyak ősrégi családjában férfiakot támasztott, kik hős Jónathosként siettek védelmére őseik vallásának s tekintélyök egész méltóságával — mi az akkori időkben nem kissé volt nehéz feladat — álltak utjába a reformatio azon ártjának, mely a szépen virágzó catholicismust itt annyira — ha egészen kiirtani nem is tudta, elfojtotta. Első, ki egyéb érdemei mellett e kis plébánia történetében a kath. vallás fentartása miatt maradandó emléket alkotott magának, a nagyemlékü hős Kálnoki István, ki a legirgalmasabb vallási időben a másfél századosnál idősebb udvari kápolnát (*capellom aulicam*) kijavította s a kath. vallás kegyzerei s vigaszai után sovárgó elárvult hivek lelki szükségleteiről gondoskodandó s szent hitünkben megtartandó Csik-Somlyóról szerzetes atyákat hozott, s hol titkon, hol nyilvánosan s kath. elődeink legnagyobb lelki örömeire isteni tiszteletet tartatott. Ezt bizonyítja Zágrábi András Csiki guardjának egy levele, ki tekintettel az itteni nép szomorú helyzetére, említett főur meghívásából 1645-ik év karácson ünnepeire személyesen jött le. Hogy mennyire szíven feködt e nemes keblű jó urnak a lelkipásztor és templom nélkül tengődő nyájlelki ügye, bizonyítja az, hogy nem látván elégségesnek udvari kápolnáját a köröspataki mezőn egymás, sokáig a családnak temetkezési helyül szolgált, ma már romjaiban heverő ker. János tiszteletére benedikált — kápolnát építettett, melynek, valamint az udvari sz. László kápolnának, a mint Albanus bibornok által kibocsátott decretumból világos. XII. Incze pápa 1689-ben teljes bucsut is — engedett. Kálnoki István buzgalmára mutat az is, hogy Magyarországon harangokat öntetett s roppant költséggel haza szállíttatva, egyiket a miklósvári templomnak adta, a másikkal udvari kápolnáját látta el, s itt és a szomszéd községekben elszórva tengődő csekély számú hiveket ugyanazon kedves harang hangjaival gyűjtötte isteni szolgálatra, mely ma is templomunk kiváló disze.

E nagyemlékü hős honfui úgy, mint vallási érényeit örökölte a derék atyának méltó fia Kálnoki Samuel, előbb Kézdi, Sepszi, Orbai és Miklósvárszékeinek, nem különben Fogaras vidékének főkapitánya, később 1697-ben a törökökkel vívott harczokban kitüntetett vitézsége, a trón iránt tanusított dynastikus hűsége

miatt grófi méltósággal kitüntetett udvari canceljár a székely nemzet legfőbb generalisa. Ő már 1685-ben kápolnájuk lejárátát kijavíttatta s atyjáéhoz hasonló vallás buzgalommal tett meg mindent a kath. vallás-buzgalommal tett meg mindent a kath. vallás fenntartására. Mint minden tekintetben, ugy e téren is atyjának nemes tulajdonait átvette Kálnoki Ádám gróf Csik-Gyergyó és Kászon főkapitánya, ki ugy a kápolna, mint a hivek lelki ügyei körül nagy elismerésre méltó tevékenységet fejtett ki, a kápolnát a boldog szűz Mária és szt. Imre oltáraival gazdagítva. Az ily módon fenntartott s vallásunk tanaival éltetett hivek a biztosabb számba tartás céljából 1715-ben a sárványi plébániához adifialattak.

(Folyt. köv.)

Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulatnak Gyula-Fehérvártt 1881. ápril 20-án tartott III. rendes közgyűlésének jegyzőkönyve.

(Vége.)

4. Pénztárnok a kinevezett állandó számvizsgáló bizottság által megvizsgálta, 1880. decz. 31-ig szóló számodásokat végleges fölmentvény végett beterjeszti a mint következők:

Az erd. rom. kath. irodalmi társulat választmányának 1880. Deczemb. 5 ik határozata értelmében az 1881 jan. 9-iki választmányi gyűlésen bemutattam a mult közgyűléstől 1880. Decz. 31-ig szóló számadásokat, melyeknek megvizsgálására már előbb Rancz János és Cserni Béla tagtársakat küldötte volt ki.

Nevezett tagtársak vizsgálata és a számadások kimutatása szerint át jött az 1881-ik évre.

A) Activumban.

1) Készpénzben	— frt 72 kr.
2) Kamatozó tőkében a 2327 sz. t. könyv szerént	565 " — "
3) 2. drb. földteherment. kötvényben	100 " — "
4) Künn lévő hátralékokban:	
a) 1878-ról előfizetés	2 " — "
b) 1879 " "	91 " — "
c) 1880 " "	199 " 25 "
d) 1878 " pártoló tagsági díj	30 " 50 "
e) 1879 " " "	52 " — "
f) 1880 " " "	134 " 75 "
g) 1878 " rendes "	7 " 50 "
h) 1879 " " "	18 " — "
i) 1880 " " "	44 " — "
j) 1880 kamathátralék	4 " — "
Tehát összes hátralékban	583 " — "

B. Passivumban.

1) Tartozás az alapvagyonnak	105 frt — kr.
2) Tartozás a nyomdásznak 1881 ról	45 frt — kr.
3) Tartozás az 1881 ik évi jövedelemnek előre elköltött tagdíjaiból	201 frt 90 kr.
Tehát összes passivum	351 frt 90 kr.

T. Közgyűlés! Ha a passivumok összegét a hátralékok összegével egybevetjük látható hogy az ellöbbi az utöbbi által teljesen födve van. És valóban a mai pénztárállás némi kedvezöbb képet is mutat, mert ugyan is kifizettetett minden passivum a 3 ik kivételével és mai nap a 766 frt alapvagyon teljesen rendben lévén a pénztár mindössze a Közművelődés 1881 évi 6 utolsó számának nyomtatási költségével ugyis 114 frttal tartoznék, melyből azonban már 22 frt 92 kr fedezve van s így valódi tartozása csak 91 frt 8. krt. teszen.

Tény azonban, hogy csak a tagoknak a tagdíjak befizetésében való szigoru lelkiismeretessége hozhatja rendbe teljesen a pénztári bevételeket és kiadásokat s ezzel biztosíthatja nem annyira a társulatnak mint inkább a Közművelődésnek: existenciáját, mivel a társulat léte nincs a Közművelődés létéhez kapcsolva.

A fönnjelzett időről szóló számadást a kiküldött bizottság megvizsgálván a választmány elhatározta hogy a pénztár kezelőit a további számadás terhétől ideiglenesen felmenti s a közgyűlésnek felmentésre ajánlja, minek elfogadását magam is kérem. Gy. f. 1881 apr. Ávéd J.

— A Közgyűlés tudomásul vévén pénztárnokot és ellenőrt a jelzett időre nézve véglegesen fölmenti és alelnököknek azon indítványára: ha nem kívánja-e a közgyűlés a hátralékok behajtásának módozatát tárgyalás alá venni, elhatározza, hogy a választmány utasíttatik, miszerint a hátralékok csélszerű behajtásáról alkalmas módon gondoskodjék.

5. Alelnök a választmány nevében beterjeszti az alapszabályok 29. §-nak, mely a közgyűlés megtartásának idejét szabályozza, — valamint a 31 §. e) pontjának, mely a tisztviselők megválasztását illeti, — módosítására vonatkozó oly értelmű javaslatait, hogy az előbbi cikkelyt illetőleg, az évi rendes közgyűlések ezután az iskolai év végén, és pedig julius első hetében tartassanak; a másik pontra nézve pedig, a tisztviselők ezután legalább is három évi időtartamra választassanak meg.

A közgyűlés méltányolva a választmánynak javaslatai mellett felhozott nyomás indokait, mindkét javaslatot elfogadja és határozatilag kimondja: hogy a rendes évi közgyűlések ezután, mélt. és föt. Lönhart Ferencz segédpüspök-nagyprépost urnak a javaslaton tett módosítása szerint julius havában, a társ. elnökség által esetről esetre kijelölendő alkalmas napon tartassanak; és hogy tisztviselők három évi időtartamra választassanak meg.

6. Alelnök meleg szavakban megköszönvén a társ. megtisztelő bizalmát a tisztviselők, külső és belső választmány, valamint a szerkesztőbizottság nevében bejelenteli lemondását.

A közgyűlés tudomásul véve a bejelentett lemondást, a tisztujítás megejtésének vezetésével nsgs. Nagy I. kanonok urat mint elnököt, Pál István lyc. tanárt, mint jegyzőt és Szentmiklós Jenő gymn. tanárt, mint bizottsági tagot — bizza meg.

7. Korelnök Nagy I. kanonok ur mindenekelőtt

hálás köszönetét fejezi ki a társulat nevében a lemondott tiszviselőknél, önzetlen, munkás fáradozásaiért, és indítatva a leköszönt elnök- és alelnököknek a társulat érdekében kifejtett sokszerű érdemeitől, azoknak közfelkiáltás útján való újbóli megválasztását indítványozza.

A közgyűlés a választások vezetésére kiküldött korelnök indítványát elfogadja s lelkesedés között egyhangulag kiáltja ki elnökök ismétetlen nsgs. András István apát-kanonok urat, alelnökök pedig ftdő. Bíró Béla gymn. igazgatót.

8. Korelnök nem kisebb czimet lát a volt titkár hasonszerű újból való megtiszteltetésére.

Mire Dr. Tódor József ugyancsak ismételten egyhangulag kiáltatik ki társ. titkárnak.

9. Korelnök a volt pénztárnok, ellenőrt is megkívánja tisztelni a bizalom ilyszerű nyilvánításaival eddigi fáradaimáért.

A közgyűlés elnök indítványára Ávéd Jákot pénztárnoknak és Fogarasy Jánost ellenőrnek szótöbbséggel kikiáltja.

10.) A választmányi tagok megválasztása titkos szavazat útján ejtetett meg: a szavazatok összeszedetvén 20 czédula adatott be.

— Ezek, mint a belsőválasztmányba bevásztattak: Nagy Imre 19 szavazattal Cserni Béla 19 szav. Rancz János 19 szav. Straubert Ödön 19 szav. Fábián Sándor 18 szav. Pál István 18 szav. Barabás Gergely 17 szav. Dr. Mohay Sándor 14 szav.

Póttagoknak:

Petres András 20 szav. Könczey Sándor 19 szavazattal. Soó Gáspár 19 szav. Csizsér János 16 szav.

Külső tagoknak:

Ágoston Károly 20 szavazattal, Bálinth Károly 20 szav. Dr. Éltés Károly 20 szav. Földes József 20 szav. Gergely Ignác 20 szav. Gidófalvy Gergely 20 szav. Imecs F. Jákó 20 szav. Koncz István 20 szav. Paal Gyula 20 szav. Kovács Ferenc 19. szavazattal. Mo'nár János 19 szav. Ninger Ignác 19 szav. Buzás Mihály 18 szav. Roszkosny Elek 18 szav. Möller Ede 17 szavazattal. Simon Elek 17 szav. Demeter Endre 16 szav. Kovács Elek 16 szav. Szentpéteri János 15 szav. Füle Lajos 13 szav. Fülöp Alajos 12 szav. La Borda. Kálmán 11 szav. Kompóti Ágoston 7 szav. Horváth Károly 5 szav.

5) Elnök felszólítja a gyűlést a szerkesztői bizottság megválasztására. A gyűlés a volt tagokat Bíró Béla, Balogh Ignác, Cserni Béla, Csizsér János és Dr. Tódor József személyében újból kikiáltja szerkesztői bizottsági tagoknak.

A választások így meg ejtetvén, a kor-elnök és tisztársai a gyűlés vezetés jogát át adják a rendes elnökségnek, a gyűlés tovább foly. —

11. Alelnök az újból megválasztott tiszviselők nevében köszönetet mond a megtisztelő bizalomért, s igéri a további laukadatlan munkásságot, nemkülönben a közgyűlés nevében me leg köszönetét fejezi ki nsgs

Nagy Imre kanonok urnak fáradhatlan ügybuzgóságáért, melynélfogva a korelnökséget elvállalni, s a tisztújítás megejtését tapintatos és bölcs belátásával vezetni sziveskedett.

A gyűlés fölharogó éljenzéssel nyilvánította osztatlan beleegyezését.

12. A tárgysorozat kimerítve lévén, alelnök még egyszer forró köszönetét fejezi ki a tagoknak szives megjelenésökért, s a jegyzőkönyv hitelesítésére Nagy Imre kanonok urat, Straubert Ö. és Szentmiklósy Jenő tagtársakat kérvén föl, a közgyűlést befejezetteknek nyilvánítja.

TÁRCSA.

A kunyhók szépei.)

Sári bodnár kis udvarán harmadnap
Forgolódók jobbra-balra szaladnak,
Annyi nép gyűlt össze utcán, utfelen:
A ki látta, csodálkozott csak ezen.
Volt is aztán mende-monda annyi hogy,
Amennyit itt elmondani nem tudok.

— Oh be boldog Málnás Tercsi, Istenem!
Mért nem történt — mond egymásik — én velem?
A harmadik: Mi lesz szegény Misivel,
Az a szegény kovács legény mit mivel?
Szólt az egyik, szólt a másik, századik,
A sok közül, nem is tudom, hányadik.

Ott bent meg a takaros kis konyhában.
Málnás Tercsi zokog most is bujában.
Fáj biz' az ő hü szívének valami,
De a bodnár nem akarja hallani.
Mit mivel majd — ezt sirja keservesen —
A kaczkias kovács legény kedvesem...
Jobb lesz nekem százsorta a temetőn,
Mint elhagyni kovács legény szeretőm.

Málnás Tercsi akárhogy sirt, nem használt,
Nem birhatta irgalomra a bodnárt.
— Hallgass, kérlek — szólott atyja — én reám,
Óra mulva esküvőd lesz, szép leány;
S gondold meg, hogy az Isten is megveri:
Ki atyjának akaratját megszegi. —

Málnás Tercsi óra mulva mennyasszony,
Templomba megy csinos, fényes fogaton.
S míg az oltár zsámolyánál az „Igen“
Ajkaról ellebeg úgy csendesen:
Templom előtt ácsorgó nagy sokaság,
A között egy megörült nő törtet át...

Jön a násznép, bevezérik az esküvőt,
Kocsijokhoz lépdelnek az esküvők,
S az örült nő a főispánt hirtelen
Átkarolja és átkozza végtelen...
— Verjen meg az igaz Isten, goromba,

Családodnak soli' se legyen jó dolga!
Drága pénzen vett kenyéren minden nap
Feleséged s gyermekeid sirjanak!
Átkozott légy, meggyaláztál engemet,
Nesze itt van, ad át nődnek, gyermekek!

Az örült nő bus, nyomorult alakját
Ruha helyett hitvány rongyok takarák,
De egykori vonásiról ítélve,
Azt beszélték: Virág Julis személye.
Székelykövy lobban szörnyü haragra,
Ajakát is majdhogy el nem harapja;
El'aszítja magától az örültet,
S kastélyába hitvesével elüget...
Alkonyodik, esteledik, mikoron
Uj házába érkezik a mennyasszony.

Vége lesz a lakzinak is rendesen,
A násznépe lepihenni elmegyén;
Székelykövy nem pihenni le, még fennül,
Gondolkozik, tépelődik egyedül.
Gondolkozik, s végre is csak azt mondja:
Haragomat temetem ma vén borba...

A vén huszár hozta is a palaczkot,
S mikor aztán ötöt-hatot földadott:
A borozó álmadott az asztalon,
De lelkében ébren volt a fájdalom...

Mire egyszer félbeszakadt rémálma:
Mellette egy szép nőalak'ott állá
S térdre rogyva ilyen szókat rebege:
Megzavart a Virág Julis esete,
Meggbüntetett engemet jó Istenem:
Ezt a terhet soha el nem viselem.

A főispán félálmosan, félébren
Kést ragadott, kést forgat kezében...
S hiába a sirás-rivás, esengés,
Málnás Tercsi szive táján véres kés...
— Nem hagysz nyugtot, álmomban sem, rémálak!
Székelykövy száján ily szók hangzanak.
Ki az? mi az? Virág Julis? Istenem!
Hitvesem ez, nem lehet megmentenem...!
S míg a zajra a cselédség berohan:
Fut a gyilkos, a szép asszony halva van...

Utlan uton, hegyen-völgyön föl'alá,
Fut a gyilkos mintha büne hajtaná;
Elvetődik a Küküllő partjára
S Virág Julist egyedül találja.
— Gyermekekünet most dobám a folyóba,
Oh Istenem, megmenteni jó volna!...
Szól a leány s ölelkeznek édesen,
És a hullám zug fölöttük rémesen...

Bodó Adám.

Kisebb közlemények.

— **Meghívás tanítói gyűlésre.** A gyergyói rom. kath. tanító-egylet jelen hó 21-én évnegyedes vándor gyűlését Ditróban tartja meg, melyre a tanügy barátok meghivatnak. Tárgyai: 1) a rom. kath. alsó-népiskolánál (4 fiú és 6 leány osztály, 6 tanterem, ugyan 6 tanító önálló vezetése alatt) tartandó gyakorlati tanítások meghallgatása. 2) A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasás utáni hitelesítése. 3) A tanításokra vonatkozó egyes észrevételek meghallgatása. 4) Önképzőköri jelentések. 5) Indítványok, határozatok. A tagdíjak befizetése. —

A mint magán körben értesültem ezen ünnepélyt a ditrói műkedvelő szintársulat felhasználja arra, hogy a nép könyvtárnak a remélhető tömeges pártolás által áldozatot hozzon, a mennyiben Teleky Miklósnak Fauvilles-Octáva után fordított „Az erdő szépe“ című kitűnő francia drámáját, tisztán a népkönyvtár javára színre hozza. Előre is köszönet a nemes törekvésért; s bizton remélhetni, hogy a néptanítók nem fognak a nemes cél előmozdításában hátra maradni! Gyergyó-Ditró 1881. május. Teljes tisztelettel Cséby Péter e. i. egyll. jegyző.

— **Szép ünnepély.** Az első áldozási szivemelő ájtatosság példás rendben folyt le. Fehérvasárnap a bereczki plébániai és a kézdi-martonosi filialis templomokban. Mintegy tíz éve annak, hogy lángbuzgalmu és érdemekben gazdag plébánosunk e magasztos szertartást nálunk is meghonosította.

Nincs is szebb, meghatobb és lélekemelőbb mint az, midőn az ártatlan kisdéd először járul az angyalok eledeléhez, először veszi magához a legszentebbet. Ha valahol, ugy bizonyára itt teljesül be a mint a legszeretett teljesebb gyermek barát Jézus Krisztus mondott: „Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket és ne tilalmazátok el tőlem, mert ilyenké mennyeknek országa.“

Boldogságtól sugárzott arcok az ártatlan kisdedeknek s méltán, mert ők e perczen a tulvilági boldogság édes gyönyörét élvezik, nem zavarja azt a bünnös öntudatnak gyötrő szava, mert ők még nem éreztek a halálos bűnnek szuró tövisét és az életnek keserü ízét. — Ők ma bátran, mint zsenge katonái a menynevei királynak, lépnek be az ur szentélyébe, hogy most élő szóval Isten és az egyház színe előtt nyilvános és ünnepélyes vallanást tegyenek azon hitről melyet mint néma és szótlan csecsemők elfogatták, és megújítsák azon fogadást melylyel megígérték vala, hogy mint bátor katonák hiven fognak harcolni a világ, test és ördög ellen; és hogy hiven fognak küzdeni azon zászló alatt mely egyedül vezet biztos győzelemre s csak mintán hitöket így nyilvánosan megvallották járultak — mintegy 60-an, ahhoz, a ki azt mondá: „Ki eszi az én testemet és issza az én véretem annak örök élete vagyon“. Ján. 6. 55. Végül azt kíváuum, hogy örködjék Isten kegyelme ezen ártatlan kisdedek felett, hogy a

mai napoknak édes emlékét soha se zavarja meg a súlyos bűnöknek keserű és fájdalmas emléke.

vii.

Irodalom.

— **Ertesítés „Egy két jó tanács a gyermekek nevelésére“** című népies munkácskám, mely az erd. rom. kath. irodalmi társulat kiadásában jelent meg, nálam még megszereshető. Darabja 10 kr., s minden tízre egy ráadás: ötven megrendelt példányra ráadok tizet, százra harminczat, s el is küldöm a t. megrendelőknek saját költségemen. Bátorodom a főt. lelkipásztor és tanító urakat ezen munkácska szíves fölkarolására tiszteletteljesen kérni. Mindenki ohajtandónak tartja, hogy a nép között alkalmas nevelési utmutató terjesztésék el; könyvecskémet ily alkalmas utmutatóknak általában elismerik; kívánhatom tehát én is, és kívánhatja minden barátja a népnevelésnek, hogy az a nép között mennél nagyobb elterjedést nyerjen; és ha Csikban megtörténhetett az, hogy a főt. lelkészség akarta 30, 40, sőt 100 példányt is juttatott egyes községekben a családok asztalára, azt gondolom, hogy akarattal másféle is megtörténhetnék ilyesmi.

Fölhivom továbbá különösen a t. tanító urak becses figyelmét arra, hogy az írva-olvasás tanítását gyakorlati leczkékben kidolgoztam s a dolgozatot kinyomatni szándékozom ily czimmel: **Az írva-olvasás gyakorlati tanítása** Bárány J. A B C-jéhez alkalmazva. A ki ezt a munkát megszerezni ohajtja, példányonként 40 krral nálam ezen évi június 15-ig megrendelheti a pénzek beküldése mellett. A kinyomatot iránt ugy intézkedem, hogy a könyv a legközelebb jövő tanév előtt a t. megrendelőknek kezéhez jusson Csik-Somlyón 1881. april 26-án Földes József, tanítóképezdei tanár.

— **Megjelent** és beküldetett: „**A hórebi bálvány.**“ Polémikus értekezés Ch. Beke és Voltaire stb. ellen. Irta dr. Kanyurszky György kalocsai tanár. Külföldönomat a „Religio“ 1881. évfolyamából. Kapható szerzőnél Kalocsán gratis. —

A napi események köréből.

— **Tudomásul.** Van szerencsém a ft. lelkész kedő papságnak szíves tudomására hozni, hogy kinyert kegyes főpásztori engedély folytán az általam összeállított, s bármely jubileum alkalmával is csekély változtatással-használható jubileumi **„Vezérkönyv“** a szegényebb plébániák részére a templom pénztárából is 1 példányban megrendelhető. K. fenérv. 1881. máj. 12 Tódor J.

— **Nászünnepek Bécsben.** Rudolf trónörökös és Stefánia belga kir. főhercegnő menyegzője al-

kalmából Bécs a legfényesebb ünnepélyességek színe helye volt máj. 6—10 napjaiban. A belga királyi család máj. 6-án este érkezett meg Bécsbe s legszebb tüneményekkel fogadtatott, a tündéries jelenetek részletei megragadó látványt nyújtottak. A különböző küldöttségek tisztelgése és fogadtatása közt szép szerep jutott a magyarországi küldöttségeknek, melyekkel mind Rudolf trónörökös ő fensége, mind Stefánia főhercegnő leereszkedő modorban magyar nyelven társalgott. Simor János libornok hercegprimás üdvözlő beszédére Rudolf ő fensége így válaszolt: „Köszönöm, ezerszer köszönöm önnek e szép szavakat. Nem sokára elmegyünk Magyarországra és megmutatom feleségemnek gyönyörű szép hazáját. Feleségem épen oly jó magyar nő lesz, mint a milyen jó és hü magyar vagyok én“. Nagyszerű volt a népünnepek és a bevonulás Schönbrunból a városba; de legkáprázóbb volt a fény az esküvő alkalmával, melynek szertartásait május 10-én az augusztineusok templomában Szwarczenberg prágai bibornok-érsek végezte s melylyel a nászünnepek Bécsben a befejezés stadiumába léptek.

— **Ünnepély május 10-én** Gyulafehérvárt. Megelőző este a katonai zenekar díszkarodóval s a kivilágitott püspöki udvarban játszott darabokkal képezte az ünnep nyitányát. Másnap délelőtt 9 órakor a székesegyházban mélt. Lönhart Ferenc cz. püspök és nagyprépost ur „Veni Sancte“-vel összekötött ünnepélyes szent misét mondott, melyen a papságon és tanári karokon kívül a tanuló ifjuság, a katonai tisztikar s más hivatali testületek az esős idő daczára sűrűn voltak képviselve. Délután 1 órakor főpásztorunk D r. Fogarasy Mihály 24 teritekű díszebédet adott, melyen a beteg főpásztor helyett mélt. Lönhart Ferenc cz. püspök ur vitte a házi-gazdai szerepet s mondott alkalmi áldomást az új párra s az uralkodó családra, melyre viharos éljen gyanánt feleltek a várbástyák ágyu.

Est e a katonai tiszti kaszinó által a várbeli sétatéri kiokszban tervezett hangverseny az eső miatt elmaradt ugyan; de a vár eddig nem látott világitási fényárban uszott. A püspöki palota ablakai alatt Ferenc József és Erzsébet királyné ő felségeik, nem különben Rudolf és Stefánia ő fenségeik arcképei voltak megkoszoruzva és világitva. A város a közgyűlés határozata folytán nem világitott, hanem 30 frtnak a szegények közt való kiosztása elhatározatván.

— **A finöveldeben** e napon az önképzőkör ünnepélyes gyűlést tartott s szavalatok és énekekből álló akademiát rendezett. A tanárok s több vendég tisztelte meg jelenlétével az ünnepélyt A kivitel teljesen sikerült. A műsorozat végén Biró Béla gymn. és fineveldei igazgató alkalmi szózatot intézett az ifjusághoz s a trónörökös esküvőjét mint egyházi és nemzeti szempontból fontos eseményt jelezvén a szent frigyre Isten áldását kérte s Rudolf trónörökös mint Magyarország leendő királyát s a magyar kath. egyház leendő legfőbb védnökét Stefánia főhercegnő asszonyt mint Magyarország leendő királynéját éltette. A viharos éljenzés csillapultán Nagy Imre kanonok ur ő nga. tartott beszédet az ifjakhoz s fejezte ki méltányló elismerését az előjáróság iránt. Ugy ezen, mint általában a helyi ünnepek kedves benyomást gyakoroltak a résztvevőkre.

— **Kolozsvárt** május 10-én a trónörökös nászünnepe alkalmából ngos. Kolozsi Antal cz. prépost és püspöki irodai igazgató tartotta az isteni tisztelétet.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. **Szerkesztőbizottság.** Felelős szerkesztő: **BIRÓ BÉLA.** Szerkesztőtársak. **BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.**

Nyomatott a püsp. lyc. gyorssajtóján Gyulafehérvárt. (Klúger B.-nál.)